

Koninklijke Bibliotheek van België

Driemaandelijks contactblad
Jaargang 3, Nummer 10
December 2007

EDITO

2007 ligt al weer achter ons en daar het einde van een jaar naar aloude gewoonte een geschikt moment is om een balans op te maken, stel ik u voor om snel nog even achterom te kijken...

In de Koninklijke Bibliotheek onthouden we dat we het voorbije jaar, op 27 februari om heel precies te zijn, de nieuwe ingang hebben ingehuldigd die de naam 'ingang-Gutenberg' kreeg. Vandaag, 10 maanden later, stellen we dag na dag vast welke verbeteringen het gevolg zijn van deze wijziging van ingang: een betere circulatie binnen de bibliotheek, rationaliseren van de shop en van de inschrijvingen, een grotere veiligheid, aantrekkingskracht van de tuin enzovoort.

Dit is nog niet alles... We onthouden ook dat de Prijs Francqui werd toegekend aan François de Callatay. Voor het eerst sinds het ontstaan van deze prestigieuze prijs, gaat de onderscheiding niet naar een onderzoeker die aan een universiteit werkt... Een mooi bewijs van de uitmuntendheid van het onderzoek dat wordt gevoerd in de federale

wetenschappelijke instellingen en inzonderheid bij ons!

Tot slot kan ik u melden dat de Bibliotheek op 3 december ll. is begonnen met het digitaliseren op grote schaal van haar Belgische kranten. Tegen september 2008 worden bijna 3 miljoen pagina's van 30 Belgische titels gedigitaliseerd in het kader van het digitaliseringsprogramma van het federale culturele erfgoed. Dit is de eerste stap in de richting van een reëel 'virtueel' aanbod van de Koninklijke Bibliotheek van België. We krijgen zeker de kans om hier in 2008 op terug te komen.

Aan u allen, lezers, bezoekers en vrienden van de Koninklijke Bibliotheek van België, wil ik een uitstekend jaar 2008 toewensen, rijk aan ontmoetingen, ontdekkingen en blijde verrassingen. In alle bescheidenheid hoop ik van harte dat de Koninklijke Bibliotheek van België een bijdrage kan leveren om ervoor te zorgen dat 2008 voor u een uitzonderlijk jaar wordt!

Patrick Lefèvre
Algemeen directeur

EDL : STICHTING EUROPESE DIGITALE BIBLIOTHEEK

Bij de overhandiging van de statuten door de leden heeft Viviane Reding, Commissaris voor Informatiemaatschappij en Media, op 28 november 2007 de werkzaamheden van de Stichting Europese Digitale Bibliotheek goedgekeurd. 'Alle Europeanen moeten kunnen delen in de rijkdom van ons cultureel erfgoed. Deze Stichting is een belangrijke stap in die richting', zei de Commissaris. 'Het toont de wil van de Europese culturele instellingen om samen te werken aan de online-beschikbaarstelling van hun collecties via een gemeenschappelijke en meertalige toegangspoort.'

De belangrijkste instellingen voor erfgoed en wetenschappelijke informatieverstrekking zijn lid van de Stichting. De statuten stellen de leden in staat om samen:

- via een multidisciplinaire portaalsite toegang te bieden tot het Europese cultureel en wetenschappelijk erfgoed
- te werken aan de realisatie en de duurzaamheid van de gemeenschappelijke portaalsite
- initiatieven te ontwikkelen voor de verzameling van reeds bestaande digitale inhoud
- steun te bieden aan de digitalisering van het Europese cultureel en wetenschappelijk erfgoed

De Europese Digitale Bibliotheek zal in november 2008 een prototype presenteren, dat online toegang biedt tot 2 miljoen digitale boeken, foto's, kaarten, geluidsopnamen, films en archiefdocumenten uit Europese bibliotheken, archieven, musea en audiovisuele collecties.

Voorafgaand aan het bezoek aan Commissaris Reding op 28 november ll., hebben de leden van de Stichting Europese Digitale Bibliotheek 's ochtends vergaderd... in de Koninklijke Bibliotheek van België.

Op de foto's, die in het bureau van Patrick Lefèvre werden genomen, ziet u:

- Martine de Boisdeffre, EURBICA: Europese afdeling van de Internationale Archiefraad
- Edwin van Huis, FIAT: Internationale Federatie van Televisiearchieven
- Claudia Dillmann, ACE: Vereniging van Europese Cinematheken
- Massimo Negri, EMF: Europees Museum Forum
- Elisabeth Niggemann, CENL: Conferentie van Europese Nationale Bibliotheken
- Hans Geleijnse, LIBER: Liga van Europese Onderzoeksbibliotheken
- Christophe Dessaux, MICHAEL: Meertalige Inventaris van Cultureel Erfgoed in Europa
- Hans Jansen, Koninklijke Bibliotheek Den Haag

Deze vergadering hoorde thuis in een reeks activiteiten van de Koninklijke Bibliotheek van België, die niet alleen heeft meegewerkt aan de oprichting van de EDL maar ook het statuut van 'country member' voor de federale staat België heeft verworven. In die hoedanigheid zal de Koninklijke Bibliotheek zelf digitale inhoud leveren aan dit unieke Europese initiatief, maar ook trachten om een multidisciplinair netwerk van partnerinstellingen uit te bouwen.

NIEUWS VAN DE ERFGOEDMARKT

Een aanzienlijk deel van de handschriftencollectie van de Koninklijke Bibliotheek is afkomstig uit abdijen en kloosters. Met de opheffing van de religieuze instellingen op het einde van het Ancien Régime, verlieten zij de muren waarbinnen zij vaak gedurende eeuw werden bewaard. Door confiscatiemaatregelen in de achttiende en een doorgedreven aankooppolitiek in de negentiende en twintigste eeuw kwamen er vele in de Koninklijke Bibliotheek terecht.

Ook nu doet zich nog af en toe de mogelijkheid voor om deze verzameling verder uit te breiden. Sinds kort is het antifonarium van Tongerlo op de markt. Met meer dan driehonderd grote perkamenten folio's en zijn rijke verluchting heeft dit liturgisch zangboek de aandacht getrokken van conservatoren van handschriftencollecties, kunsthistorici, musicologen en bibliofielen. Het handschrift werd in het begin van de zestiende eeuw in onze gewesten voor de abdij van Tongerlo vervaardigd en kan dan ook terecht als Belgisch patrimonium worden bestempeld. De Koninklijke Bibliotheek is bovendien reeds in het bezit van een belangrijk deel van de Tongerloze handschriften. Met de aankoop van het antifonarium kan worden gezorgd voor de spreekwoordelijke kers op de taart.

Rest nog één bezwaar: het budget dat de Koninklijke Bibliotheek aan de aankoop van patrimonium kan besteden, volstaat niet om het bedrag van 400.000 € op tafel te leggen. De zoektocht naar extra financiële middelen gaat dus onverminderd door... vooraleer dit stukje nationaal erfgoed een onderkomen vindt in het buitenland!

PRAKTISCHE INFORMATIE

Postadres:

Koninklijke Bibliotheek van België
Keizerslaan 4 - B-1000 Brussel

Ingang voor het publiek: Kunstberg

Algemene leeszaal:

Van maandag tot vrijdag, van 9 tot 19 uur
Zaterdag van 9 tot 17 uur
Gesloten op zon- en feestdagen

Tentoonstellingen:

Van maandag tot zaterdag, van 10 tot 17 uur
Gesloten op zon- en feestdagen

Onthaal:

02/519.53.11 – contacts@kbr.be

Persdienst:

02/519.53.98 – pr@kbr.be

Educatieve dienst:

02/519.53.72 – educdien@kbr.be

Website: www.kbr.be

AGENDA

TENTOONSTELLINGEN

17.11.2007 - 8.02.2008

Formatting Europe.
Mapping a Continent
Houyouxgalerie

1.02.2008 - 23.08.2008

In de ban van boeken.
Grote verzamelaars uit de
19de eeuw in de Koninklijke
Bibliotheek van België

Nassaukapel

MIDDAGCONCERTEN

Van 12.30 tot 13.30 uur
Inkom: 4 euro – Reservatie verplicht

21.12.2007

Vox femina

Elise Gäbele, sopraan

Philippe Riga, piano

Auditorium Arthur De Greef

Kunstberg

15.02.2008

Chi va piano va sano...

Peter Vanhove, piano

Auditorium Arthur De Greef

Kunstberg

12-13-14.03.2008

Baroco italiano

Scherzi Musicali & al.

Paleis van Karel van Lotharingen

Museumplein 1

Op het einde van het ancien régime waren vele handschriften en drukken uit tal van bibliotheken op de dool. Het boekenbezit van de opgeheven kloosters en abdijen raakte op korte tijd verspreid. Het massale boekenaanbod dat zo op de markt kwam, bood de negentiende-eeuwse bibliofielen de kans om prachtige privéverzamelingen op te bouwen. Na hun dood kwamen de collecties - al dan niet rechtstreeks - terecht in de nieuwe instellingen van het jonge België, vooral in de pas opgerichte nationale bibliotheek.

Met deze tentoonstelling wil de Koninklijke Bibliotheek haar pioniersperiode belichten. Twintig verzamelaars en hun collecties zullen aan het publiek worden voorgesteld. De encyclopedische bibliotheek van Charles Van Hulthem en de gespecialiseerde

natuurkundige verzameling van Johann Müller. Boeken als verzamelobject bij Thomas Phillipps ('I wish to have one copy of every book in the world') en boeken als studiemateriaal bij filoloog Jan Frans Willems. Middeleeuwse handschriften uit het bezit van Richard Heber en incunabelen verzameld door François Xavier Borluut de Noorddonck,... Hoewel zeer divers in achtergrond, interesses en opvattingen, waren deze verzamelaars allen in de ban van boeken en hebben zij onmiskenbaar hun stempel gedrukt op het patrimonium van de Koninklijke Bibliotheek. U kunt deze tentoonstelling bezoeken van 1 februari 2008 tot en met 23 augustus 2008 in de Nassaukapel.

Inlichtingen: expo@kbr.be

Op 16 november opende de tentoonstelling 'Formatting Europe - Mapping a Continent' haar deuren voor het grote publiek. In het kader van europalia. europa en naar aanleiding van de 50ste verjaardag van de Europese Unie stelt de bibliotheek bijzondere atlanten en kaarten, maar ook prenten en penningen tentoon. De tentoonstelling toont Europa in al zijn vormen en vestigt in een retrospectieve van 1.000 jaar de aandacht op de evolutie van zijn cartografische voorstelling van de 11de tot de 20ste eeuw. U kunt de tentoonstelling nog tot 8 februari 2008 gratis bezoeken in de Houyouxgalerij van de Koninklijke Bibliotheek.

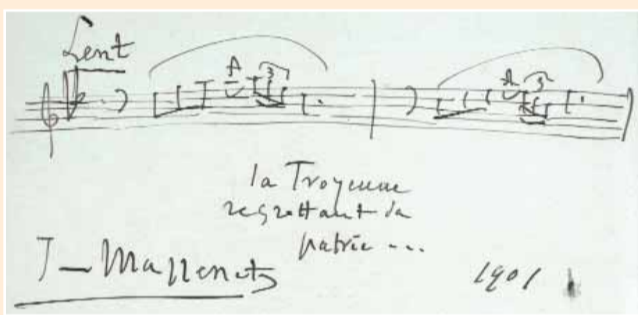
Inlichtingen: expo@kbr.be

EEN GASTENBOEK VOOR DE MUZIEKAFDELING

Begin oktober 2007 verwierf de Muziekafdeling een schrift met opdrachten die tussen 1896 en 1904 werden neergepend door personiteiten die naar het Kursaal van Oostende en ook, zij het in mindere mate, naar Brussel kwamen. Onder de handtekeningen herkennen we die van componisten, dirigenten, instrumentalist en zangers, maar ook van toneelspelers en muzikrecensenten. Richard Strauss, Jules Massenet, Eugène Ysaÿe, Hans Richter, Arthur De Greef, Ernest van Dyck, Sarah Bernhardt en Maurice Kufferath zijn slechts enkele van de illustere personen die we aantreffen tussen de meer dan tweehonderd namen. Sommige musici versierden hun opdracht met enkele notenbalken. Met deze aanwinst vervolledigt de Muziek-

afdeling op schitterende wijze haar verzamelingen. Sinds 1989 immers bewaart zij, dankzij een schenking van de stad Oostende, de muziekbibliotheek van het vroegere symfonieorkest van het stedelijk casino. Zoals blijkt uit dit schrift, genoot het genoemde orkest op het einde van de 19de en in het begin van de 20ste eeuw een uitstekende reputatie, voornamelijk dankzij de dirigent Léon Rinskopf, een goede vriend van de schilder James Ensor, die in Oostende vooraanstaande kunstenaars uitnodigde.

10 PLAATSEN OM TE ONTDEKKEN

Sinds 2003 krijgen de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW's) een subsidie om hun gebruikers aan te moedigen deel te nemen aan culturele evenementen. In dit kader organiseren 10 federale culturele en wetenschappelijke instellingen in Brussel en omgeving onthaal, begeleiding evenals originele, gevarieerde en aantrekkelijke culturele activiteiten die speciaal zijn aangepast aan deze doelgroepen van kinderen, jongeren, volwassenen of gezinnen, opdat ook zij de kans zouden krijgen ons rijke en prachtige erfgoed te ontdekken. Dit aanbod is het resultaat van een proces waarbij de tien deelnemende instellingen hebben nagedacht en hun ervaringen hebben gedeeld. Dit proces werd gecoördineerd door de vzw's Culture et Démocratie en Kunst en Democratie. De Koninklijke Bibliotheek van België is blij dat ze aan dit project kan deelnemen. Ze hoopt aan de verwachtingen van de OCMW's en hun gebruikers tegemoet te komen en hun de kans te bieden ontroerende culturele ervaringen op te doen die het 'samen-leven' kunnen verbeteren

HET FONDS PROF. ROBERT SENELLE

De Koninklijke Bibliotheek heeft - en dit sinds haar oprichting in 1837 - meermaals haar patrimonium kunnen verrijken met de bibliotheken van privé-personen (bv. de verzameling Van Hulthem) of van instellingen (bv. het fonds 'Ville de Bruxelles'). Dit is ook vandaag nog steeds het geval.

In 2002 schonk Prof. Robert Senelle (° 1918) zijn bibliotheek aan de Koninklijke Bibliotheek. Het gaat hier

om een collectie van meer dan 2.000 publicaties die deze eminente hoogleeraar Grondwettelijk Recht in de loop der jaren heeft bijeengebracht. Prof. Senelle is nooit een wereldvreemd kamergeleerde geweest. Hij was - en is nog steeds - actief in diverse domeinen van de samenleving. Een tijd lang zetelde hij als rechter te Leuven. Vervolgens werd hij auditeur bij de Raad van State. Van 1954 tot 1958 was hij kabinetschef van Eerste Minister Achille Van Acker. Nadien doceerde hij Grondwettelijk Recht aan de Gentse Rijksuniversiteit (1957-1987).

Die veelzijdigheid vindt men ook terug in zijn bibliotheek. Naast publicaties over constitutioneel recht in binnen- en buitenland bevat ze ook werken over de geschiedenis van onze politieke instellingen, net als een belangrijke reeks publicaties van buitenlandse constitutionalist en politieke personaliteiten.

Heel wat navorsers vinden in deze collectie het werk dat zij zolang zochten. Hoogleraren geven dan ook hun studenten de raad naar de Koninklijke Bibliotheek te gaan om er het 'Fonds Prof. Robert Senelle' te raadplegen. Zelf is deze krasse tachtiger zeer tevreden dat zijn bibliotheek gered werd. Dat zij bovendien een onderkomen kreeg in de nationale bibliotheek schenkt dit lid van de 'Vrienden van de Koninklijke Bibliotheek' een bijzondere voldoening. Regelmatig brengt Prof. Senelle nieuwe publicaties, soms voorzien van de signatuur van de auteur. Die boeken worden - net als alle andere werken in dit fonds - voorzien van een ex libris met het devies van de schenker: 'nec spe nec metu' ('noch door hoop, noch door vrees').

PENNINGKUNST IN HET GROOT

De Koning Boudewijnstichting kocht in 2007 een indrukwekkende verzameling bronzen en ijzeren bas-reliëfs afkomstig van de voormalige Brusselse medaillefabrikant Fibru-Fisch. Dit ensemble van 1.385 stuks werd in depot gegeven aan het Penningkabinet van de Koninklijke Bibliotheek van België.

Deze grote metalen reliëfs, waarvan de diameter tussen 20 en 80 cm schommelt, weerspiegelen de Belgische penningproductie tussen 1880 en 1970. Penningen of medailles zijn muntachtige voorwerpen zonder betaalkaarde. Zij worden uitgegeven om de herinnering aan bepaalde personaliteiten of aan allerlei maatschappelijke evenementen te bewaren. Gedurende de 19de eeuw werd de penningproductie gemechaniseerd. Kunstenaars maakten een groot model van een penning in was, klei of plaaster dat dan

door een metaalgieter in brons of ijzer werd gegoten. Het zo ontstane bas-reliëf werd vervolgens gemonteerd op een reductiebank (*tour à réduire* in het Frans), een machine (een soort pantograaf) die de afbeelding mechanisch verkleinde tot op de grootte die de penning moest hebben. Met behulp van dit verkleinde reliëf werd dan een holle penningstempel vervaardigd. Deze stempels (één voor de voorzijde en één voor de keerzijde) werden in een schroefpers gemonteerd. Met behulp van een metalen schijf die tussen de stempels van de pers werd geplaatst, werd dan de uiteindelijke medaille geslagen.

Deze verzameling bas-reliëfs werd bijeengebracht door Mevrouw M.-L. Dupont, voormalig zaakvoerder van de firma Fibru-Fisch. Deze penningen op groot formaat laten het vakmanschap van de kunstenaars nog beter tot

hun recht komen dan op de medailles zelf.

Haast alle belangrijke medailleurs uit de eerste helft van de 20ste eeuw zijn in de verzameling vertegenwoordigd. De collectie werd ondergebracht in speciaal aangemaakte opbergkasten, is al volledig geïnventariseerd en zal aan het publiek worden voorgesteld in een verrassende tentoonstelling vanaf 29 februari 2008.

Inlichtingen: expo@kbr.be

